

KIRJANDUSLINN TARTU

Kirjanduslinn Tartu ja UNESCO loovlinnade võrgustik

Tartu võeti 2015. a kirjanduslinnana vastu UNESCO loovlinnade võrgustikku. Võrgustik loodi 2004. a ning see hõlmab 7 kategooriat – film, käsitöö ja rahvakunst, disain, gastronoomia, kirjandus, meediakunst ja muusika. Loovlinnu on praegu 116. Kirjanduslinnade hulka kuuluvad veel Bagdad, Barcelona, Dublin, Dunedin, Edinburgh, Granada, Heidelberg, Iowa, Kraków, Ljubljana, Lviv, Melbourne, Montevideo, Norwich, Nottingham, Óbidos, Praha, Reykjavik ja Uljanovsk. Võrgustiku peamine eesmärk on soodustada rahvusvahelist koostööd linnade vahel, kus panustatakse loovsusse kui majanduse arengu, sotsiaalse lõimumise ning kultuurilise aktiivsuse võime-tegurisse. Tartu loodab õppida partneritelt ning panustada võrgustikku oma kogemuste ja algatustega. Samuti soovib linn süvendada kohalike asutuste ja organisatsioonide koostööd, rikastada ja avardada kirjanduselu, pakkuda kirjanikele rohkem koostöö- ja residentuuri võimalusi, süvendada lugemisharjumust ja populariseerida kirjandust, aidata kaasa loovkirjutamise ja kirjandushariduse arengule ning soodustada kultuurilist mitmekesisust.

Kirjanduslinn Tartu tegevusi koordineerib Eesti Kirjanduse Selts
Kontakt: eks@kirjandus.ee, tel 742 7079
Kirjanduslinn Tartu koduleht: tartu.kirjandus.ee

Raamatuid Tartu kohta

„Tartu. Ajalugu ja kultuurilugu“, koostanud Heivi Pullerits. Ilmamaa, 2005

Malle Salupere „Tuhandaastane Tartu: Nooruse ja heade mõtete linn“. Tartu Ülikooli kirjastus, 2004

Edgar Kant „Tartu. Linn kui ümbrus ja organism“. Kätesaadav koguteose „Tartu“ (1927) digiversioonist, vt www.ester.ee

Bernard Kangro „Tartu“ (romaan). Eesti Raamat, 1996
Olev Remsu „Supilinna poisid“ (mälestusromaan). Tänapäev, 2012

Meelis Friedenthal „Mesilased“ (romaan). Varrak, 2012

„Tartu on unenägu“ (kogumik), toimetanud Krista Ojasaar ja Berk Vaher. Eesti Kirjanduse Selts, 2006

„Tartu rahutused“ (valik jutte), koostanud ja toimetanud Berk Vaher. Petrone Print, 2009

„Mitte-Tartu“ (kogumik), koostanud ja toimetanud Sven Vabar. Topofon, 2012

„Kirju Karlovast I“, „Kirju Karlovast II“ (raamatusari). Karlova Kirjastus/Selts, 2012–2013

Jaak Kaplinski „Seesama jõgi“ (romaan). Eesti Keele Sihtasutus, 2009

Kirjandusega seotud paigad

- Tartu Kirjanduse Maja** (Vanemuise 19): Kirjanduslinna keskus, kus tegutsevad Eesti Kirjanike Liidu Tartu osakond, Eesti Kirjanduse Selts, kirjastus Ilmamaa, ajakiri Värsked Rõhk, raamatupoed Utopia ning kultuuribaar Arhiiv;
- Kohvik Werner** (Ülikooli 11): üks Eesti vanemaid kohvikuid, millest kujunes töötegemis- ja ajaveetmispaik paljudele Eesti harilastele, teiste seas luuletaja Artur Alliksaarele. On tegevuspaigaks ka Madis Kõivu näidendis "Lõputu kohvijoomine";
- Ülikooli kohvik** (Ülikooli 20): Tartu spontaanse kirjanduselu keskus 1960. ja 1970. aastatel. Sissekäigu ees asuv mälestuskivi tähistab Eesti vanima, 1631 rajatud trükikoja asukohta;
- EYS Veljesto** (Gildi 3): siin tegutseb 1920. a asutatud ning 1989. a taastatud segaselts, mis koondab paljusid humanitaarsete huvidega üliõpilasi. Veljesto liikmed on olnud ka Johannes Aavik, Karl Ristikivi, Bernard Kangro, Heiti Talvik;
- Kristjan Jaak Petersoni mälestussammas:** austusavaldus moodsa eesti luule teerajajale ning eesti keelele. Skulptor Jaak Soansi ning arhitekt Allan Murdmaa loodud mälestusmärk avati 1983. aastal;
- Hugo Treffneri monument:** selles paigas (kunagine Hobuse tn) tegutses aastatel 1886–1919 Hugo Treffneri erakool, kus õppis ka Anton Hansen Tammsaare ning kust kirjanik sai inspiratsiooni „Tõe ja õiguse“ II osas kujutatud härra Mauruse ja tema kooli loomiseks. Mäestusmärgi autorid on skulptor Mati Karmin ja arhitekt Tiit Trummal;
- Eduard Vilde ja Oscar Wilde'i monument** (Vallikraavi 4): kunagise Mattieseni trükikoja hoone, praeguse Eduard Vilde lokaali ja kohviku nurgal asuv Tiiu Kirsipuu loodud mälestusmärk kujutab neid kahte sarnase nimega kirjanikku ühel pingil istumas; mälestusmärgi koopia asub Iirimaa Galwais;
- Lydia Koidula salong** (Tiigi 6 taga): Johann Voldemar Jannseni ja Lydia Koidula elukohta Tiigi tänaval on Aino Kallas nimetanud Eesti esimeseks kirjanduslikuks salongiks. Maja hävis II maailmasõjas, aga selle kunagist asukohta tähistab infotahvel Tiigi 6 hoovis kasvava tamme kõrval;
- Vanemuise teater:** 1960. aastatel Eesti teatriuenduse keskus, millega olid tihedalt seotud kirjanikud Vaino Vahing ja Mati Unt;
- Karlova mõis** (Salme 2d / 2e): kuulus alates 1828. aastast Poola päritolu vene kirjanikule, kriitikule ja kirjastajale Faddei Bulgarinile, keda peetakse vene kelmiroomaani ja ulmekirjanduse rajajaks;
- Supilinn:** tegevuspaigana tunnevad raamatusõbrad Supilinna nii Mika Keräneni lastekrimkadest kui ka näiteks Olev Remsu romaani „Supilinna poisid“;
- Juhan Liivi elukoht:** Juhan Liivi elukoht Tartus 1892. aastal, kus ta kirjutas oma tuntuima jutustuse „Vari“; kunagist elupaika tähistab Anton Starkopfi loodud mälestusmärk;
- Juri Lotmani elukoht** (Veski 63): selles majas elas semiootik, kirjandusteadlane ja kulturoloog, üks Tartu-Moskva semiootikakoolkonna rajajaid Juri Lotman aastatel 1970–1989;
- Kirjanduslik tänavakunst:** tuntuima Tartu tänavakunstniku Edward von Lõnguse versioon kirjanik Anton Hansen Tammsaarest, kes on jäänud töötuks pärast koondamist 25-kroonise rahatähe pealt, kui Eestis võeti 1.01.2011 käibele euro.
- Oskar Lutsu majamuuseum** (Riia 38)
- Eesti Kirjandusmuuseum** (Vanemuise 42)
- Eesti Trükimuuseum** (Kastani 2)
- Tartu Ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituut** (Ülikooli 16)
- Friedrich Reinhold Kreutzwaldi mälestusmärk**
- Oskar Lutsu mälestusmärk**
- Friedebert Tuglase mälestusmärk**
- Friedrich Robert Faehmanni mälestusmärk**
- Jakob Hurda mälestusmärk**
- Juri Lotmani mälestusmärk**

Sündmused ja projektid

Kirjandusfestival Prima Vista: mai alguses üle terve linna

Rahvusvaheline interdistsiplinaarne festival „Hullunud Tartu“: igal aastal novembris

Luulepäevade sari TarSlämm: septembrist aprillini kord kuus neljapäeviti kultuuribaaris Arhiiv

Vene kirjanduse ja kultuuri nädal: sügiseti Tartu linnaraamatukogus

Kirjanduslikud teispäevad: sügisest kevadeni Tartu Kirjanduse Majas

Tartu Linnaraamatukogu kirjanduskohvik: iga kuu viimasel neljapäeval

Kirjandusviktoriin: kultuuribaaris Arhiiv igal teisel laupäeval

Pooltund lugemiskoeraga: üle nädala kolmapäeviti Tartu linnaraamatukogus, et hõlbustada laste lugema õppimist

Bussiluule: Eesti Kirjanduse Seltsi ja Tartu linna koostööprojekt, mis viib kirjandust kleebistel Tartu linnaliinibussidesse. Uus valik tehakse vähemalt kord aastas

Emakeelepäev: tähistatakse Kristjan Jaak Petersoni sünnipäeval 14. märtsil

Rahvusvaheline ettelugemispäev: tähistatakse 20. oktoobril

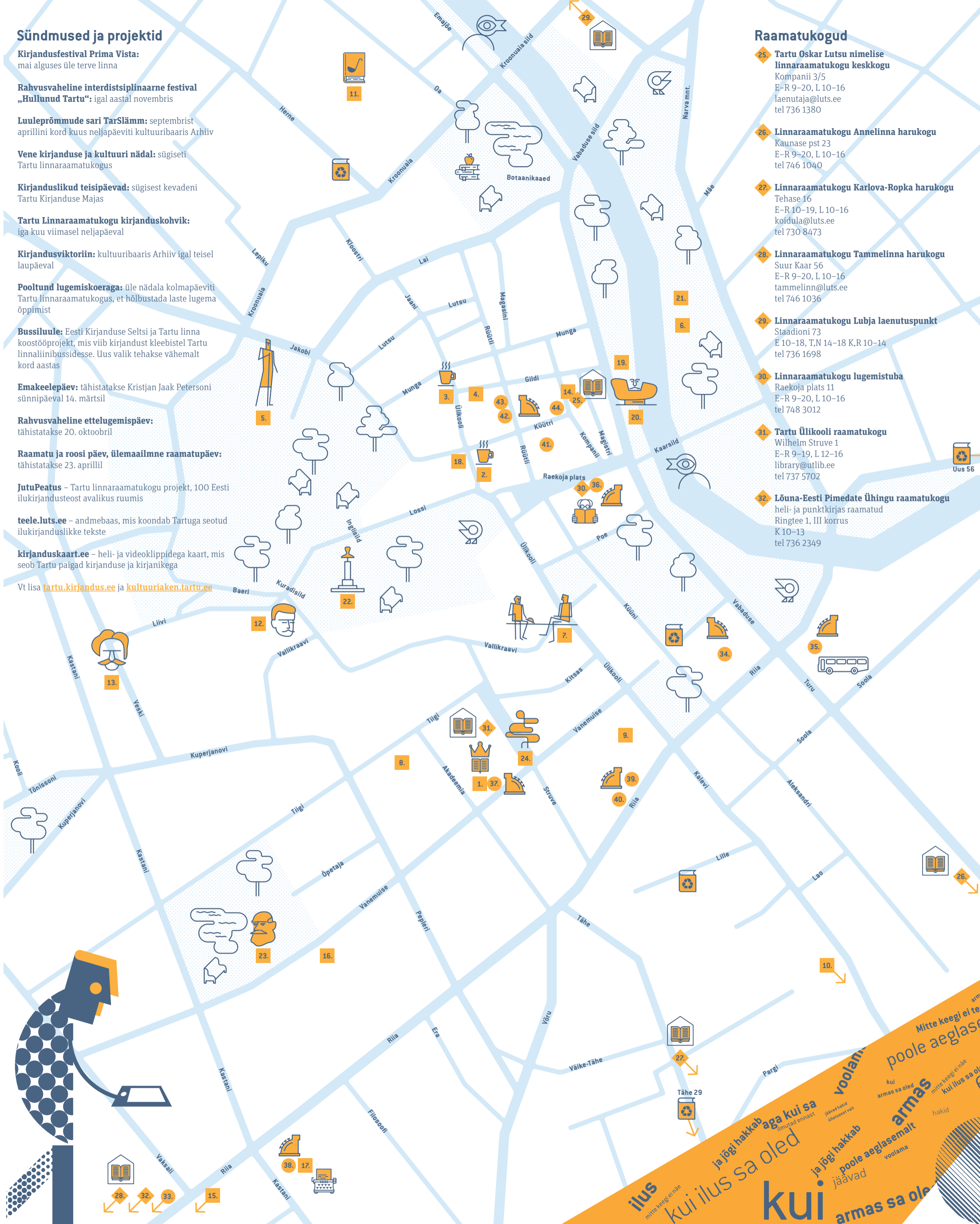
Raamatu ja roosi päev, ülemaailmne raamatupäev: tähistatakse 23. aprillil

JutuPeatus – Tartu linnaraamatukogu projekt, 100 Eesti ilukirjandusteost avalikus ruumis

teele.luts.ee – andmebaas, mis koondab Tartuga seotud ilukirjanduslikke tekste

kirjanduskaart.ee – heli- ja videoklippidega kaart, mis seob Tartu paigad kirjanduse ja kirjanikega

Vt lisa tartu.kirjandus.ee ja kultuuriaken.tartu.ee

Raamatukogud

- Tartu Oskar Lutsu nimelise linnaraamatukogu keskkogu**
Kompanii 3/5
E-R 9–20, L 10–16
laenutaja@luts.ee
tel 736 1380
- Linnaraamatukogu Annelinna harukogu**
Kauanase pst 23
E-R 9–20, L 10–16
tel 746 1040
- Linnaraamatukogu Karlova-Ropka harukogu**
Tehase 16
E-R 10–19, L 10–16
koidula@luts.ee
tel 730 8473
- Linnaraamatukogu Tammelinna harukogu**
Suur Kaar 56
E-R 9–20, L 10–16
tammelinn@luts.ee
tel 746 1036
- Linnaraamatukogu Lubja laenutuspunkt**
Staadioni 73
E 10–18, T,N 14–18 K,R 10–14
tel 736 1698
- Linnaraamatukogu lugemistuba**
Raekoja plats 11
E-R 9–20, L 10–16
tel 748 3012
- Tartu Ülikooli raamatukogu**
Wilhelm Struve 1
E-R 9–19, L 12–16
library@utlib.ee
tel 737 5702
- Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogu**
heli- ja punktkirjas raamatud
Ringtee 1, III korrus
K 10–13
tel 736 2349

Raamatupoed

- Tartu Lõunakeskuse Apollo**
Ringtee 75
E-P 10–21
info@apollo.ee
tel 633 6020 (E-R 9–17)
- Tartu Kaubamaja Apollo**
Riia 1
E-L 9–21, P 10–19
info@apollo.ee
tel 633 6020 (E-R 9–17)
- Tasku Keskuse Rahva Raamat**
Turu 2
E-L 10–21, P 10–18
ra@rahvaraaamat.ee
tel 671 3659
- Tartu Ülikooli Raamatupoed / Raamatukauplus Krisostomus**
Raekoja plats 11
E-R 10–18
bookshop@ut.ee, kriso@kriso.ee
tel 744 1102 (TÜ raamatupoed),
tel 744 0010 (Krisostomus)
- Utopia Raamatupoed**
Vanemuise 19
E-L 11–19
raamatupoedutopia@gmail.com
tel 5303 3420
- Fahrenheit 451**, kasutatud raamatud
Kastani 42
K-P 12–18
fahrenheit451@trykimuseum.ee
tel 5622 0132
- Raamatupoed Sõna**, antikvariaat
Riia 5
E-R 10–18, L 10–16
info@vanaraamat.ee
tel 734 1901
- Antikvariaat**
Riia 7
E-R 10–18, L 10–16
jana@antikvariaat.ee
tel 5567 5231
- Raamatud**
Küütri 7
E-R 10–19, L 10–18
tartu@kripta.ee
tel 740 2840
- Kauplus Ruum ja Raamat**, kasutatud raamatud
Rüütli 12
E-R 10–18, L 10–17
tel 744 1232
- Gildi Antiik**, kasutatud raamatud
Rüütli 12
E-R 10–18, L 10–15
tel 744 1782
- Inderlin**, kasutatud raamatud
Küütri 16 / Kompanii 4
T-R 10–14 & 15–18, L 10–15
inderlin@inderlin.ee
tel 5803 6752

Kaardi koostas: Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakond koostöös Eesti Kirjanduse Seltsiga. Suur tänu ka Berk Vaherile ja Mart Velskerile. **Graafiline disain ja illustratsioonid:** Tuumik Studio OÜ **Trükkis:** Paar OÜ

Bookshops

- Apollo**
Ringtee St 75 (Tartu Lõunakeskus)
Mon–Sun 10am–9pm
info@apollo.ee
Tel +372 633 6020 (Mon–Fri 9am–5pm)
- Apollo**
Riia St 1 (Tartu Kaubamaja)
Mon–Sat 9am–9pm, Sat 10am–7pm
info@apollo.ee
Tel +372 633 6020 (E–R 9–17)
- Rahva Raamat**
Turu St 2 (Tasku Keskus)
Mon–Sat 10am–9pm, Sun 10am–6pm
ra@rahvaraamat.ee
Tel +372 671 3659
- Tartu University Bookshop /
Krisostomus Bookshop**
Raekoja plats 11
Mon–Fri 10am–6pm
bookshop@ut.ee, kriso@kriso.ee
Tel +372 744 1102 (Tartu University Bookshop),
Tel +372 744 0010 (Krisostomus)
- Bookshop Utopia**
Vanemuise St 19
Mon–Sat 11am–7pm
raamatupoodutopia@gmail.com
Tel +372 5303 3420
- Fahrenheit 451**, used books
Kastani St 42
Wed–Sun 12am–6pm
fahrenheit451@trykimuuseum.ee
Tel +372 5622 0132
- Bookshop Sõna**, used books
Riia St 5
Mon–Fri 10am–6pm, Sat 10am–4pm
info@vanaraamat.ee
Tel +372 734 1901
- Antikvariaat**, used books
Riia St 7
Mon–Fri 10am–6pm, Sat 10am–4pm
jana@antikvariaat.eu
Tel +372 5567 5231
- Raamatud**
Küütri St 7
Mon–Fri 10am–7pm, Sat 10am–6pm
tartu@kripta.ee
Tel +372 740 2840
- Bookshop Ruum ja Raamat**, used books
Rüütli St 12
Mon–Fri 10am–6pm, Sat 10am–5pm
Tel +372 744 1232
- Gildi Antiik**, used books
Rüütli St 12
Mon–Fri 10am–6pm, Sat 10am–3pm
Tel +372 744 1782
- Inderlin**, used books
Küütri St 16 / Kompanii St 4
Tue–Fri 10am–2pm & 3–6pm, Sat 10am–3pm
inderlin@inderlin.ee
Tel +372 5803 6752

Libraries

- Tartu Public Library**
Kompanii St 3/5
Mon–Fri 9am–8pm, Sat 10am–4pm
laenutaja@luts.ee
Tel +372 736 1380
- Annelinn Branch Library**
Kaunase pst 23
Mon–Fri 9am–8pm, Sat 10am–4pm
Tel +372 746 1040
- Karlova–Ropka Branch Library**
Tehase St 16
Mon–Fri 10am–7pm, Sat 10am–4pm
koidula@luts.ee
Tel +372 730 8473
- Tammelinn Branch Library**
Suur Kaar St 56
Mon–Fri 9am–8pm, Sat 10am–4pm
tammelinn@luts.ee
Tel +372 746 1036
- Reading Room**
Raekoja plats 11
Mon–Fri 9am–8pm, Sat 10am–4pm
Tel +372 748 3012
- University of Tartu Library**
Wilhelm Struve St 1
Mon–Fri 9am–7pm, Sat 12am–4pm
library@utlib.ee
Tel +372 737 5702

Events and Projects:

Tartu International Literary Festival Prima Vista:
The highlight of the literary life in Tartu in the beginning of May. The programme offers various literary events across the city, including a book fair in front of the University of Tartu Library and the Park Library in the city centre;

International interdisciplinary festival Crazy Tartu:
An annual festival, taking place in November at different venues. The programme combines literature with music and visual arts;

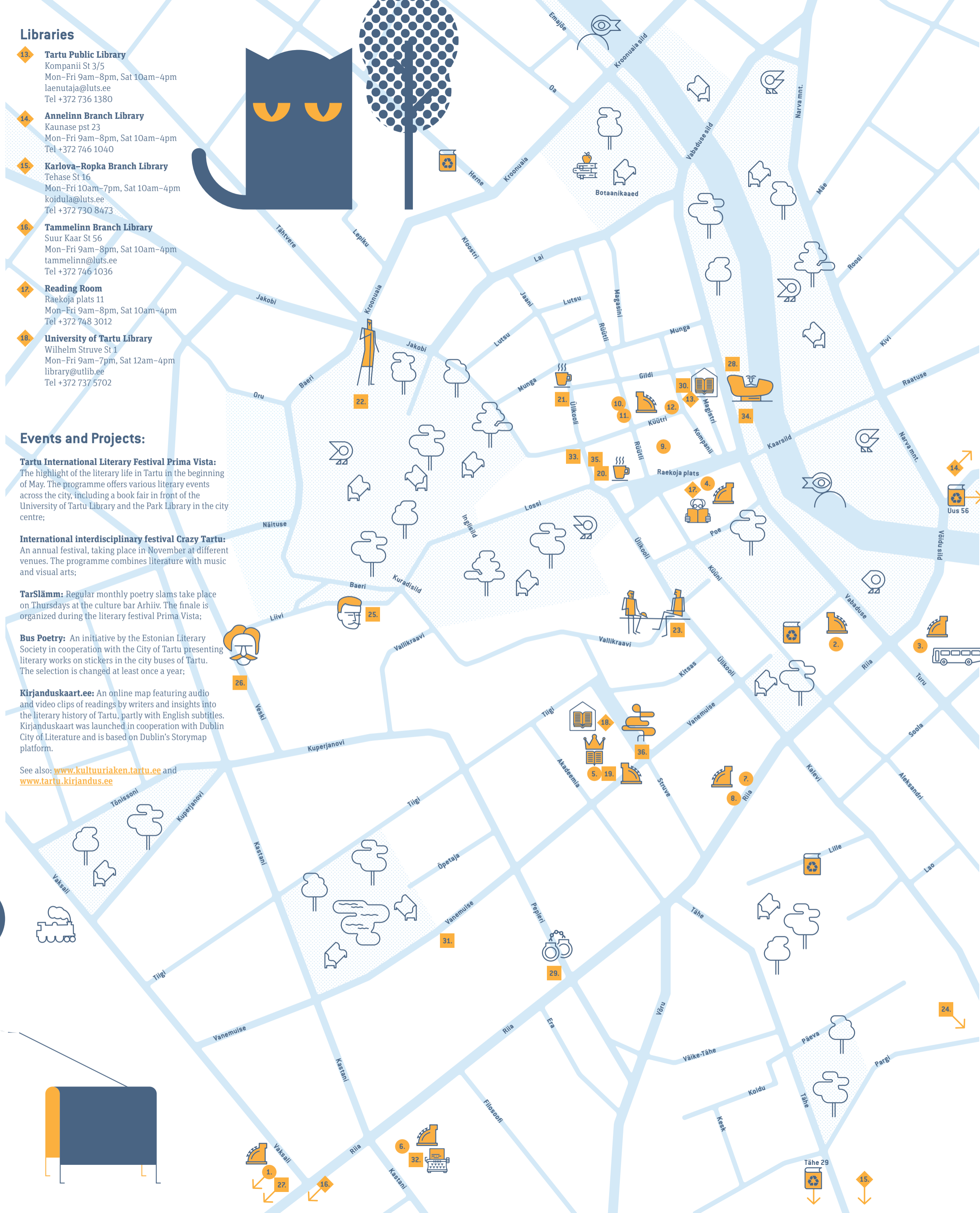
TarSlämm: Regular monthly poetry slams take place on Thursdays at the culture bar Arhiiv. The finale is organized during the literary festival Prima Vista;

Bus Poetry: An initiative by the Estonian Literary Society in cooperation with the City of Tartu presenting literary works on stickers in the city buses of Tartu. The selection is changed at least once a year;

Kirjanduskaart.ee: An online map featuring audio and video clips of readings by writers and insights into the literary history of Tartu, partly with English subtitles. Kirjanduskaart was launched in cooperation with Dublin City of Literature and is based on Dublin's Storymap platform.

See also: www.kultuuriaken.tartu.ee and www.tartu.kirjandus.ee

Map compiled by:
The Department of Culture of Tartu City Government in cooperation with Tartu City of Literature Office.
Graphic design and illustrations by:
Tuumik Studio OÜ
Printed by: Paar OÜ

Literary places

- Tartu Literature House** (Vanemuise 19): one of the main centres of Tartu as a City of Literature. Many literary events take place in the house, including weekly literary Tuesdays. A culturally oriented café-bar Arhiiv is housed in the basement, offering a variable cultural programme, including literary quizzes and nights of free stage, attracting younger audiences;
- Café Werner** (Ülikooli 11): one of the oldest cafés in Estonia, which, located close to the university buildings has been the favourite place of many professors, scholars and writers;
- University Café** (Ülikooli 20): the centre of unofficial cultural life in Tartu in 1960s and 1970s. Young poets who by now have become the classics of the Estonian poetry – for example Jaan Kaplinski and Andres Ehin – read their works during the legendary candlelight evenings at the café. A memorial stone near the main entrance marks the location of the oldest printing company in Estonia, founded in 1631;
- Statue of Kristjan Jaak Peterson:** dedicated to Kristjan Jaak Peterson (1801–1822), a herald of Estonian national literature. His literary career was cut short as he died of tuberculosis at the age of 21, but nevertheless this young man managed to translate from Swedish to German Kristfrid Ganander's Mythologica Fennica and to lay the first stones of Estonian poetry. On Peterson's birthday, the 14th of March, Mother Tongue Day is celebrated all over Estonia;
- Sculpture of Eduard Vilde and Oscar Wilde** (Vallikraavi 4): this sculpture in front of Café Wilde is a fun speculation about literary history. Irish writer Oscar Wilde (1854–1900) and Estonian writer Eduard Vilde (1856–1933), both of the same generation, sit on a bench together. Sculptor Tiit Kirsipuu, who modelled the writers according to photos, has noted that the year she had in mind when she created the sculpture was 1890, when the two Wildes could have met for a witty chat. A copy of the statue lies in Galway, Ireland;
- 24 Karlova Manor** (Salme 2d/2e): since 1828 the owner of the manor was Faddey Bulgarin, a Russian writer, critic, publisher and journalist of Polish ancestry who is considered as one of the founders of Russian picaresque novel and science fiction;
- Memorial stone dedicated to Juhan Liiv:** A stone marking the place of residence of Juhan Liiv (1864–1913), one of Estonia's greatest poets. He is seen as having been the contemporary of 20th century greats Garcia Lorca, F. Pessoa, and T. S. Eliot;
- The residence of Yuri Lotman** (Veski 63): 1970–1989 this house was home to Yuri Lotman – the world-renowned semiotician, literary scholar and cultural historian, one of the founders of the Tartu-Moscow Semiotic School;
- Home Museum of Writer Oskar Luts** (Riia 38): Oskar Luts (1887–1953) was a writer and playwright who gave book lovers the immortal novel Kevade (Spring), which portrayed the daily school life in rural Estonia. The house on Riia Street was built for him and his family in 1936;
- Statues of F.R. Kreutzwald and Kalevipoeg:** These two statues are located almost side by side, although their logical juxtaposition was not planned. Friedrich Reinhold Kreutzwald (1803–1882), the father of Estonian national literature, composed the epic poem Kalevipoeg (1853). The War of Independence monument, the Kalevipoeg statue, is a memorial for the Estonian soldiers who fell during the war 1918–1920. The statue of Kalevipoeg was erected in the park in 1933, but the Soviet occupation authorities removed and destroyed it in 1950. In 1952 it was replaced by the bust of Kreutzwald, the author of epic Kalevipoeg. Following the re-establishment of Independence, the current Kalevipoeg statue was erected alongside Kreutzwald in 2002;
- Aleksandr Solzhenitsyn and the Museum of KGB Cells** (Riia 15b): in this museum you can find information about Tartu's connections to Nobel laureate in literature, Aleksandr Solzhenitsyn (1918–2008), the author of The Gulag Archipelago;
- Literary Street Art** (Kompanii St 3): a work by Edward von Lõngus depicting one of the greatest Estonian literary classics of the 20th Century, Anton Hansen Tammsaare, who "has become unemployed" after being laid off together with the 25-crown note, when Estonia joined the euro area on January 1st 2011.
- Estonian Literary Museum** (Vanemuise St 42)
- Estonian Print Museum** (Kastani St 42)
- University of Tartu Institute for Cultural Research and Arts** (Ülikooli St 16)
- Statue of Oskar Luts**
- Library of Finnish Institute** (Ülikooli St 11)
- Sculpture dedicated to Juri Lotman**

TARTU
CITY OF
LITERATURE

Tartu City of Literature and the UNESCO Creative Cities Network

In 2015 Tartu was designated UNESCO Creative City as City of Literature. The UNESCO Creative Cities Network was founded in 2004 and is currently formed by 116 members from 54 countries covering seven creative fields: Crafts & Folk Art, Design, Film, Gastronomy, Literature, Music and Media Arts. In addition to Tartu, the UNESCO Cities of Literature are: Baghdad, Barcelona, Dublin, Dunedin, Edinburgh, Granada, Heidelberg, Iowa City, Kraków, Ljubljana, Lviv, Melbourne, Montevideo, Norwich, Nottingham, Óbidos, Prague, Reykjavik and Ulyanovsk. The main aim of the network is to promote cooperation with and among cities that have identified creativity as a strategic factor for sustainable urban development. As a member of the network Tartu wishes to learn from the partners and make a contribution introducing its own experience and initiatives. As a city of literature Tartu envisages: engaging of all stakeholders in the literary life of Tartu, including the promotion of interdisciplinarity in order to link literature with other cultural areas, the deepening of reading habits, including the popularisation of reading in urban space, active cooperation between cities in the promotion of literary life, providing writers with creative opportunities through exchange programmes, supporting cultural diversity and developing creative writing, literary education and translation activities.

Tartu City of Literature office is managed by the Estonian Literary Society
Contact: Vanemuise St 19, eks@kirjandus.ee,
Phone (+372) 742 7079, Tartu City of Literature
official website: tartu.kirjandus.ee

Recommended reading – books by writers connected to Tartu

- Juhan Liiv **“Snow Drifts, I Sing”** (poetry),
Guernica Editions, Toronto, 2013
- Oskar Luts **“Spring”** (novel), Perioodika,
Tallinn, 1983
- Jaan Kaplinski **“Evening Brings Everything Back”**
(poetry), Bloodaxe Books, Tarsset (Northumberland),
2004.
- Jaan Kaplinski **“The Same River”** (novel),
Peter Owen Publishers, London, 2009
- Mati Unt **“Brecht At Night”**, The Dalkey Archive
Press, Illinois, 2009
- Meelis Friedenthal **“The Willow King”** (novel),
Pushkin Press, London, 2017
- Kristiina Ehin **“The Drums of Silence”** (poetry),
Oleander Press, Cambridge, 2007
- Picture and Word. Crazy Tartu 2010–2012**
(festival anthology), Luul, Tartu, 2013